

Bij de sociocratische school LOS in Deurne leren kinderen vooral mens te zijn

Niet de prestaties maar de persoon centraal

In Deurne is sinds januari de sociocratische school LOS geopend voor primair en voortgezet onderwijs. In nog geen jaar tijd groeide het leerlingenaantal van 10 naar 26. Ook kinderen die net een beetje 'anders' zijn en zich niet thuis voelen in het reguliere onderwijs, vinden hun weg naar LOS. De reden? 'Kinderen mogen hier helemaal zichzelf zijn. Sterker nog: dat is het belangrijkste wat wij hun leren', zegt Anja Lucas, een van de vijf initiatiefnemers van de school.

LOS staat voor Leren, Ontdekken en Spelen. Bij binnenkomst in de grote dubbele, karakteristieke boerderij waarin de school is gevestigd, is het meteen duidelijk: dit is geen standaard onderwijs. Vaste lessen zijn er niet. Ook geen vaste lokalen.

Wel functionele ruimtes, met de warmte en geborgenheid van een woonhuis. Zo zit een leerling in de bibliotheek achter een pc aan een werkstuk te tikken. In de *eat & greet* ontrafelen een paar andere kinderen een Frans recept met medeoprichter Inger Kniepstra en even verderop speelt een kleuter in een winkeltje. Weer een ander groepje is bezig in het atelier met de ondertiteling van een documentaire en een ander kind helpt in de keuken met het koken van de pompoensoep voor de lunch. Dan zijn er nog een sport- en spelruimte, bibliotheek, werkplaats en laboratorium. Ook is er een buiten, veel buiten: een grote tuin met trampolines en Natuur- en Milieucentrum De Ossenbeemd als buurman.

HART EN ZIEL

Ondertussen zit Sanne (13) in de muziekhoeke achter de piano. Hallelujah, klinkt het. Spatzuiver en prachtig ingetogen. Nog maar kort geleden leerde ze zichzelf dit lied aan. 'Ik had er ineens zin in om dit te spelen', klinkt het onbevangen. Mariken Althuisen, medeoprichter: 'Wij zijn een leeromgeving voor hart en ziel, waar kinderen zich vrij kunnen ontplooiën. We gaan daarbij uit van 'natuurlijk leren'. Ieder kind is per definitie anders en heeft zijn eigen ontwikkelingsproces. Dat is van nature zo. Kijk maar

Op de sociocratische school zijn geen vaste lokalen, wel functionele ruimtes.

naar hoe een kind leert lopen en praten. Dat doet het in z'n eigen tempo en op z'n eigen manier. Die innerlijke motivatie en aangeboren nieuwsgierigheid zijn bij ons het uitgangspunt voor het leerproces van een kind. De eigen interesses, talenten en mogelijkheden staan daarbij centraal.'

Zo leert een kind bij LOS niet standaard achter een bureau rekenen. Althuisen: 'Als dat bij de leerling past natuurlijk wel, maar het kan ook spelenderwijs zoals met boodschappen afrekenen in het winkeltje of buiten bij het hinkelen. We hebben hier één begeleider per tien leerlingen, dus we weten precies in welke fase van zijn ontwikkeling een kind zich bevindt en waar de groei zit.'

HOOFDEIGENAAR

Het kind is bij LOS 'hoofdeigenaar' van zijn leerproces, samen met de begeleiders, legt Lucas uit. 'Via reflectiegesprekken stemmen we steeds met hen af waar ze staan en wat ze nog willen leren. Wij faciliteren daar vervolgens in. Geeft een leerling aan lessen Japans te willen volgen, dan zorgen wij dat daar een vakdocent voor komt. Datzelfde geldt voor zangles, mode & naaien, spelletjes ontwerpen, programmeren; er kan veel. Vooral voor de ouders kan dat overigens erg wennen zijn, want zij moeten hun kind leren loslaten. Dat betekent: erop vertrouwen dat het kind zelf weet wat goed voor hem is. Met de ouders voeren we regelmatig beeldvormende gesprekken. Daar zitten overigens ook de leerlingen bij, want het gaat tenslotte over hen! Alle leerontwikkelingen houden we bij in een digitaal portfolio.'

LANTERFANTEN

Nodigt zoveel vrijheid niet juist uit tot lanterfant en luie leerlingen? 'Dat zou je misschien denken', zegt Althuisen. 'Maar als

‘ We hebben hier één begeleider per tien leerlingen. ’

een kind zin heeft om rond te lummelen, dan mag dat hier gewoon. Daar schieten wij niet van in de stress. Soms is dat namelijk gewoon nodig om weer een volgende stap in de ontwikkeling te kunnen zetten. En natuurlijk zijn er wel grenzen. Afspraak is afspraak bij ons. En we blijven kinderen uitnodigen zichzelf te spiegelen. Wat ze daarvan leren? Zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid! De wereld gaat jou niet redden, je moet het zelf doen; dat besef. Je ziet dan ook dat ze vanzelf weer in beweging komen, en een richting kiezen.'

Natuurlijk leren betekent verder ook: geen toetsen en examens, omdat dit haaks staat op het volgen van de eigen passie. Lucas: 'Maar als een leerling aangeeft staatsexamen te willen doen, dan begeleiden wij hem daarin en kan hij ondersteuning van een vakdocent krijgen.'

EVENWAARDIG

Een ander belangrijk uitgangspunt van sociocratisch onderwijs is dat iedereen evenwaardig is en evenveel heeft in te brengen. Begeleiders en de leerlingen; ze hebben allemaal een stem. In de dagelijkse LOS-kringen van een half uur worden de afspraken gemaakt over het reilen en zeilen van de school. Althuisen: 'In de praktijk komt het erop neer dat iedereen bij elke beslissing betrokken wordt. Dat kan overal over gaan: de aanschaf van een boksbal bijvoorbeeld maar ook over een excursie buiten de deur die iemand wil organiseren. Iedereen mag zijn mening geven, en naar iedereen wordt geluisterd. Daardoor leren de kinderen zichzelf en elkaar kennen en ontstaat er onderlinge verbondenheid.' Ook het mogen maken van fouten hoort daarbij, legt ze uit. 'Juist daarvan leren ze. Wij laten dingen hier dan ook gewoon gebeuren. Een ruzietje, conflict? Vinden wij helemaal geen probleem.

We zijn als het ware elkaars spiegel. Daarbij gaat het nooit om de schuldvraag. Aan dat belerende doen we hier niet. Sterker nog, ook wij als begeleiders en docenten leren op die manier nog elke dag. Met elkaar kijken we hoe we de situatie kunnen verbeteren, waarbij ieder kijkt naar zijn eigen aandeel en wat hij zelf kan bijdragen.'

WETEN WIE JE BENT

Wie vanuit de heersende onderwijsmethodiek denkt, vraagt zich misschien af: waar gaat dit over? Wat is dat voor school? Feit is echter dat het aantal sociocratische scholen in Nederland de laatste jaren in de lift zit en steeds meer leerlingen trekt, net als de andere scholen met vrij onderwijs. Althuisen: 'Waar ons onderwijs voor staat, is dat er nog zoveel meer is dan alleen feitenkennis en het behalen van scores en resultaten. Namelijk dat je weet wie je bent en wat je wel en niet kunt. Dat je leert om te gaan met je gevoelens, zelfvertrouwen ontwikkelt en vanuit je eigen kracht in het leven staat. Dát soort vaardigheden. En is dat gemakkelijk? Nee, zeker niet! Integendeel: steeds die reflectie en dus confrontatie met jezelf is ronduit moeilijk.'

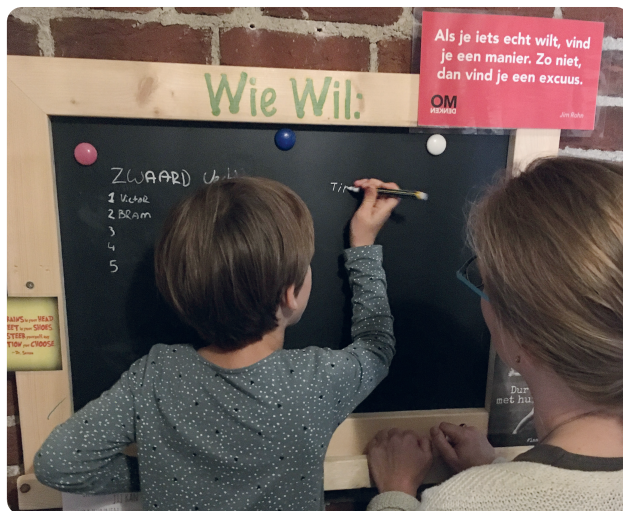
De school begon in januari met 10 leerlingen en telt er nu 26. Gemiddeld komen er zo'n twee leerlingen per maand bij. Lucas: 'Uiteindelijk willen we doorgroeien naar een nog steeds kleinschalige leeromgeving van zo'n 80 leerlingen.'

Alle stempeltjes als
hoogbegaafd,
dyslectisch, ADHD en
autistisch vind je hier wel,
maar wij zijn daar
niet zo mee bezig.

STEMPELTJES

Op de school zitten ook kinderen die binnen het reguliere onderwijs zijn vastgelopen of zijn gestopt. Lucas: 'Alle stempeltjes als hoogbegaafd, dyslectisch, ADHD en autistisch vind je hier wel, maar wij zijn daar niet zo mee bezig. Kinderen die op sommige scholen als zorgleerling bestempeld zijn, zijn dat bij ons niet altijd, omdat ze hier meer ruimte krijgen het eigen leerpad te volgen. Niettemin zijn wij geen speciaal onderwijs, waarbij we leerlingen aan de hand nemen. Integendeel!'

Dat veel kinderen vastlopen in het reguliere onderwijs kun je vol-

gens haar zien als een signaal dat er 'voor hen iets niet klopt met het systeem'. 'Zeker omdat het er zoveel zijn en steeds meer.' Verduidelijkend: 'Bij regulier onderwijs draait het in feite om het voldoen aan een norm, en dus om het inperken van de verschillen. Maar ga je daarmee in feite niet aan iets wezenlijks voorbij, namelijk dat we allemaal verschillend zijn als mens? Als een kind aan een norm moet voldoen die tegen zijn eigen natuur ingaat, kan dat gaan wringen. Waardoor het ziek wordt en er lichamelijke en psychische klachten kunnen ontstaan.'

DICHT BIJ ZICHZELF

'Ofwel,' zegt ze, 'als een kind lastig gedrag laat zien, betekent dat niet dat er iets mis is met het kind, maar eerder dat het niet goed gaat met hem of haar. Het mooie daarvan is dat het kind zelf meestal weet wat de oplossing is. En wat het nodig heeft. Zeker de kinderen die hiernaartoe komen. Dat zijn namelijk vaak kinderen die heel dicht bij zichzelf zijn. Die functioneren niet goed in een hiërarchische omgeving, waarin ze niet als evenwaardig worden gezien of als afwijkend worden bestempeld. Voor een kind voelt dat uiteindelijk toch als 'niet goed genoeg' zijn of zelfs als 'er niet mogen zijn'.

Sommige leerlingen die hier komen, moeten eerst helen door wat ze hebben meegemaakt, zoals gepest zijn. Kinderen van 9 jaar die depressief en zelfs suïcidaal zijn. Ja, dat komt dus echt voor. Als je ze dan ziet opbloeien, en onderdeel ziet worden van de groep, dan raakt dat je diep. Een kind dat zich gehoord en gezien voelt. Dat voelt dat het er gewoon mag zijn, precies zoals het is. Als een kind dát leert, met compassie voor zichzelf én anderen, dan heeft het volgens ons het allerbelangrijkste meegekregen dat het leven je te leren heeft.'

TEKST JACQUELINE BOT
FOTOGRAFIE LOS IN DEURNE